PRZEDMOWA

Za nami pierwsza dekada XXI wieku – patrząc na minione dziesięciolecie, czy to z perspektywy globalnej czy też europejskiej, szybko uwidacznia się fakt, iż okres ten obfitował w szereg ważkich wydarzeń, które zapisały się w historii najnowszej w sposób szczególny. Obok szeroko pojętego rozwoju i postępu na pierwszy plan wysuwały się również liczne wyzwania i zagrożenia, z jednej strony przyciągające uwagę opinii publicznej, z drugiej zaś pokazujące deficyty w wielu aspektach życia codziennego. Owa rozbieżność powoduje, że niezwykle trudno jest jednoznacznie ocenić, które momenty dziejowe na przestrzeni ostatnich lat można określić mianem kluczowych. Wydaje się, że należy w tym aspekcie wskazać m.in. na bezpieczeństwo międzynarodowe, uwolnienie rynku pracy i usług, rozszerzenie UE, otwarcie granic, kryzys finansowy, współpracę gospodarczą, problemy demograficzne, migrację ludności, zmieniające się oblicze kultury masowej czy pytania o granice swobód obywatelskich.

Powyższe przykłady to tylko wybrane obszary świadczące o dynamicznej ewolucji, która na swój sposób zachęca zarówno do wymiany wiedzy i doświadczeń, jak i pozwala podjąć badania nad problematyką pierwszej dekady XXI wieku. Ta prawidłowość uwidacznia się również w przypadku państw niemieckiego obszaru językowego, gdzie w latach 2000–2010 miały miejsce nie tylko istotne przeobrażenia i debaty, lecz dochodziło również do wdrożenia ważnych inicjatyw sięgających swoim zakresem daleko poza Unię Europejską. By w pewien sposób przybliżyć wymiar tych przemian, zaznaczyć aktualne tendencje, a przede wszystkim ukazać je w kontekście naukowego dyskursu, powstał pomysł wydania interdyscyplinarnej publikacji, która przedstawiałaby analizy i przemyslenia uwypuklające polityczne, kulturalne i społeczne oblicze Niemiec, Austrii i Szwajcarii z perspektywy początku XXI stulecia.

Nie trzeba przypominać, iż wspomniane kraje odgrywają w skali europejskiej istotną rolę, lecz borykają się – podobnie jak wiele państw na

Starym Kontynencie – z problemami o charakterze gospodarczym, politycznym, ideologicznym, religijnym czy świadomościowym. Podlegająca nieustannym transformacjom, integrująca się Europa cały czas żywo reaguje na wyzwania, które należy na bieżąco diagnozować, charakteryzować oraz poddawać naukowej analizie. Dlatego też głównym założeniem niniejszej monografii jest przybliżenie przemian oraz zaznaczenie perspektyw rozwoju w odniesieniu do państw niemieckiego obszaru językowego.

W tym celu redaktorzy tomu – na co dzień pracownicy Katedry Badań Niemcoznawczych Uniwersytetu Łódzkiego – zaprosili do współpracy ponad dwudziestu badaczy zajmujących się szeroko pojętą problematyką Niemiec, Austrii i Szwajcarii, wśród których odnaleźć można niemcoznawców, germanistów, politologów oraz historyków z uznanych ośrodków naukowych w Polsce. Przedstawione w tomie artykuły umożliwiają zapoznanie się z aktualnym stanem badań na temat w/w państw, określają ich współczesną rolę w zintegrowanej Europie, komentują bieżące tendencje i zagrożenia, a ponadto sygnalizują możliwe scenariuszami rozwoju w najbliższej przyszłości.

Monografia została podzielona na trzy główne kręgi tematyczne, ukazujące kwestie polityczne, kulturowe i społeczne krajów niemieckojęzycznych z wielu interesujących, niejednokrotnie nieznanych dotąd perspektyw. I tak **część pierwsza (Polityka)** tomu to najobszerniejszy zbiór przyczynków poświęconych m.in. formom demokracji bezpośredniej, przemianom systemu partyjnego, pomocy rozwojowej, mocarstwom wschodzącym, problematyce bezpieczeństwa, kooperacji energetycznej czy zagadnieniom ustrojowym. **Część druga (Kultura)** to przede wszystkim odniesienia do współczesnej muzyki oraz kinematografii, historii i pamięci w niemieckiej literaturze, a ponadto do wielokulturowego oblicza RFN. Z kolei **trzeci rozdział** publikacji (**Społeczeństwo**) odnosi się do zagadnień związanych z współistnieniem kultur, problemu obcokrajowców i zjawisk migracyjnych, kwestii religijnych i międzynarodowych, jakie można współcześnie zaobserwować na terenie Niemiec i Austrii.

Wprawdzie przyglądając się poszczególnym przyczynkom można zaobserwować fakt, iż autorzy zabierający głos na łamach tomu *Polityka – kultura – społeczeństwo. Niemcy, Austria, Szwajcaria w pierwszej dekadzie XXI wieku* reprezentują różne dyscypliny naukowe, to jednak wspólnym mianownikiem ich rozważań jest ukazanie różnorodności perspektyw, informacji czy sposobu narracji, co świadczy nie tylko o kompleksowości samego tytułu monografii, lecz także stałej prezencji państw niemieckiego obszaru językowego na arenie międzynarodowej i mnogości tematów z niej wypływających.

Warto odnotować, iż punktem ciężkości tomu jest dzisiejsza RFN, natomiast zarówno Austria jak i Szwajcaria odgrywają w niniejszej publikacji rolę drugoplanową. Ów fakt, iż zdecydowana większość artykułów poświęconych została Niemcom, jednoznacznie odzwierciedla aktualną rolę i pozycję zachodniego sąsiada Polski nie tylko w samej Unii Europejskiej, lecz również na świecie. Jeśli chodzi natomiast o dominację tematyczną, to na łamach monografii przeważają kwestie związane z szeroko pojętą polityką, której dynamika rozwoju wydaje się być znakomitym obszarem do podjęcia polemiki oraz porównania z wieloma aktualnymi w XXI wieku zagadnieniami, zarówno w ujęciu transgranicznym, jak i wewnątrznarodowym.

Przy okazji chcielibyśmy podziękować wszystkim autorom za wkład pracy i przyczynę do dyskusji nad aktualną kondycją państw niemieckiego obszaru językowego. Mamy nadzieję, iż interdyscyplinarny charakter niniejszej monografii pozwoli jej znaleźć uznanie możliwie szerokiego kręgu odbiorców, spotka się z pozytywną opinią środowiska naukowego oraz zachęci do pogłębienia i kontynuowania dyskusji wokół poruszanych przez autorów kwestii. Jako redaktorzy tomu cieszylibyśmy się z każdej sugestii mającej na celu ulepszenie jakości kolejnych publikacji, a ponadto życzylibyśmy sobie, aby zapoczątkowana przez Katedrę Badań Niemcoznawczych UŁ idea stworzenia wieloaspektowego forum wymiany myśli i doświadczeń niemcoznawców, germanistów, politologów i historyków była kontynuowana, a grono badaczy, którzy przyjmą nasze zaproszenie i zdecydują się na opublikowanie tekstów, będzie się stale powiększać.

Łódź, w lutym 2013 roku

*Ernest Kuczyński
Michał Tomczyk*